

ALMANYA FEDERAL CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TANITILMASI VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Semih EKER¹

ÖZ

Her ülke eğitim sistemi farklılık gösterebilmektedir. Ülkeler kendi eğitim sistemlerinde bir problemle karşılaştıklarında diğer ülkelerin problemleri nasıl çözdüklerini araştırırlar. Bu araştırma çabaları, karşılaştırmalı eğitim araştırmaları ve çalışmalarını ön plana çıkarmıştır. Karşılaştırmalı eğitim diğer ülkelerin sorunları çözmede kullandıkları yöntemleri aynen uygulama biçimi olmayıp, her ülke kendisi için bir strateji etrafında çözüm üretmeye çalışır. Bir ülke eğitim sisteminde reform yapmak istenildiğinde, gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri hakkında ipuçları edinilmeye ve tecrübelerden yararlanılmaya çalışılmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte teknolojinin ilerlemesi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması bilgi alışverişini hızlandırmıştır. Bu durumla ülkeler arasında etkileşimin artması aksaklıkların hızlı bir şekilde giderilmesinin önünü açılmıştır.

Bu araştırmada; Almanya Federal Cumhuriyeti eğitim sistemi incelenmiş, tanıtılmış ve Türk eğitim sistemiyle karşılaştırılmıştır. Almanya Federal Cumhuriyeti eğitim sisteminin zeminini oluşturan faktörler; demografik yapı, dil, eğitim sisteminde yetki ve denetim açısından incelenmiş, elde edilen sonuçlar Türkiye'deki durumlar ve uygulamalarla karşılaştırılmıştır. Almanya Federal Cumhuriyeti ve Türkiye'nin eğitim sistemlerindeki benzerlik ve farklılıklarını tespit ederek Türkiye'nin eğitim sisteminde geliştirilmesi gereken boyutları ele almak ve aksaklıklara bir takım öneriler getirmektir. Araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde, literatür taraması yapılmış ve konuyla ilgili kitap, tez, makale, dergi ve resmi kaynakların istatistikî verilerinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Almanya Federal Cumhuriyeti, Türkiye, Karşılaştırmalı Eğitim, Eğitim Sistemi.

INTRODUCTION OF THE EDUCATION SYSTEM OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND ITS COMPARISON WITH THE TURKISH EDUCATION SYSTEM

ABSTRACT

Countries may show diversity in their education system. When a country faces a problem related to its education system, then it surveys how other countries overcome the same problem. These efforts of surveys and studies into the forefront. However, these efforts of comparative education surveys ought not to be meant that a country which encounters a problem could solve that problem as completely same as the other countries to. Rather, the countries try to find a strategy about the problem in accordance with their own education dynamics and backgrounds. Thus, before starting an educational reform in a country, it is essential that a country collect some clues and information to experience how developed countries have made a progress in their education systems. The progress of technology and mass media tools with globalization has given the information exchange a way forward. Owing to globalization, the interaction between countries has increased and the short comings are dealt with in a short time.

In this survey the education system of Germany has been studied and compared to Turkish education system. The dynamics which form the basics of German education system has been surveyed in terms of demographics, language, authorization and supervision. Additionally, the results collected have been compared to implementations and conditions in Turkey. This survey brings suggestion to some setbacks and studies the aspects of Turkish education system which should be developed by spotting the similarities and differences in German and Turkish education systems. In this survey, descriptive scanning model is implemented. To collect data, literature review is conducted and some theses and articles have been consulted to carry out the survey.

Keywords: Federal Republic Of Germany, Turkey, Comparative Education, Education System.

¹ semih.eker@gazi.edu.tr

DOI Numarası: <https://doi.org/10.37991/sosdus.828484>

1. Giriş

İnsanlık tarihi üzerinde etkili olan faktörlerden en önemlisinin eğitim olduğu bilinmektedir. Her şeyin hızlı bir şekilde değişip gelişmekte olduğu bir dünyada hayat süren toplumların kendi öz kültürünü koruyabilmesinde ve daha güçlü bir duruma gelebilmesindeki en önemli unsur yine eğitimdir.

O halde eğitim nedir? Ertürk'e göre eğitim; "bireyin kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istenilen yönde davranış değiştirme sürecidir." Toplumları yönlendiren, değiştiren eğitim sistemlerini mukayese etmek karşılaştırmalı eğitim alanını ortaya çıkarmıştır. Türkoğlu karşılaştırmalı eğitimi şu şekilde değerlendirmiştir: "Farklı kültürler ve ülkelerde, iki veya daha fazla eğitim sisteminin benzerlikleri ve farklılıklarını tanımlamaya yardım eden, benzer görünen olguları açıklayan ve insanların eğitime yolları hakkında yararlı teklifler getiren bir disiplindir (Türkoğlu, 1985).

Karşılaştırmalı eğitim, dünyadaki eğitim sorunlarının benzerliğini ortaya koymakla birlikte, bu sorunların farklı ülkelerde farklı şekilde meydana geldiğini ve çözüm yollarının da farklı olabileceğini gösteren bir alandır (King, 1979).

Bu araştırmada, aralarında birçok açıdan farklılıklar bulunan iki ülke ve onların eğitim sistemleri ele alınmıştır. Almanya; Avrupa kıtasının ortası diye tabir edebileceğimiz bir yerde bulunan, birçok gelişmiş ülke ile komşu ve 16 eyaletten oluşan gelişmiş bir ülkedir. Öte yandan Türkiye; Asya ve Avrupa kıtaları arasında konumlanmış, üç tarafı denizlerle çevrili, NATO üyesi ve AB üyeliğine aday, gelişmekte olan bir ülkedir.

2. Almanya'ya İlişkin Genel Bilgiler

- ❖ Tam adı: Almanya Federal Cumhuriyeti
- ❖ Başkenti: Berlin
- ❖ Resmi dili: Almanca
- ❖ Nüfus: 83.02 Milyon
- ❖ Para birimi: Euro
- ❖ Coğrafi özellikler: Orta Avrupa'da yer alır.
- ❖ Üye olduğu bazı önemli kuruluşlar: Avrupa Birliği, NATO ve G7
- ❖ II. Dünya Savaşı sonrası Federal Almanya Cumhuriyeti ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti olarak ikiye bölünen ülke; 3 Ekim 1990 tarihinde yapılan antlaşmayla yeniden birleşmiştir.
- ❖ Federal Almanya Cumhuriyeti 16 eyaletten oluşmaktadır. Her eyaletin kendine özgü Eyalet Yasası ve Eyalet Hükümeti vardır.

3. Almanya Eğitim Sistemine İlişkin Genel Bilgiler

- ❖ Eyaletlerin özerk bir devlet olma özellikleri dolayısıyla anayasal olarak eğitim, bilim ve kültür alanlarında yetkileri bulunmaktadır. Kısacası birbirine benzemekle birlikte 16 eyalette 16 okul sistemi bulunmaktadır.
- ❖ Almanya eğitim sisteminin en önemli özelliği, öğrencileri yönlendirmeye erken başlaması ve yönlendirmeyi başarılı bir şekilde uygulamasıdır.
- ❖ Bir sanayi ülkesi olması dolayısıyla meslek eğitimine büyük önem verilmektedir.
- ❖ 4 yılı ilköğretim, 5 yılı ortaokul 1. devre ve 3 yılı ortaokul 2. devre olmak üzere; 12 yıllık zorunlu eğitim vardır (Berlin, Brandenburg, Bremen, Nordrhein-Westfalen eyaletlerinde zorunlu eğitim 10 yıldır).
- ❖ Zorunlu eğitim 6 yaşında başlar.
- ❖ İlkokul seviyesinde okullaşma oranı %100'e yakındır.
- ❖ Devlet okulları ücretsizdir. Ders araç gereçleri ücretsiz ya da ödünç olarak verilir. Okul öncesi masraflar ise veli tarafından karşılanır.
- ❖ Kılık kıyafet serbestliği vardır. İlkokul dışındaki okul kademelerinde bitirme sınavı vardır.
- ❖ Okula başlamadan sağlık ve zekâ testi uygulaması yapılır, test sonuçlarına göre özel eğitim okuluna yönlendirme yapılabilir.
- ❖ Yükseköğretim kurumları eyaletler tarafından finanse edilir.

4. Almanya Eğitim Sisteminin Amaçları

Herkes için eşit eğitim fırsatının sağlanması, ders araçlarının ücretsiz olarak sunulması, ders araçlarının ücretsiz olarak sunulması, uluslararası hoşgörünün geliştirilmesi ve desteklenmesi, sınıf farkı gözetmeksizin tüm bireylerin ortak ve ulusal eğitim için üst düzeyde öğrenim görmelerinin sağlanmasıdır.

4.1. Okulöncesi Eğitimin Amaçları

- ❖ Çocukların kendi başına sorumluluk alabilecek ve topluma uyum sağlayacak bir kişilik oluşturmalarına yardımcı olmak,
- ❖ Aile eğitimini ve çocukların gelişiminde eksik kalan yönleri desteklemek,
- ❖ Çocuklara uygun oyunlar ve diğer etkinliklerle bedensel ve zihinsel gelişimlerini sağlamak,
- ❖ Çocukların anaokullarındaki yaşama alışmalarına düzenli bir günlük yaşam biçimi ve temizlik alışkanlığı geliştirmelerine yardımcı olmak,
- ❖ Çocukların gelişim düzeylerine uygun bir okula gitmelerini kolaylaştırmak.

4.2. Zorunlu Eğitim Kapsamındaki Öğretim Düzeylerinin Amaçları

4.2.1. İlköğretimin Amaçları

- ❖ Okulları okulöncesi eğitime benzer biçimde oyun eğitimine göre biçimlendirmek,
- ❖ Öğrencileri bir üst öğretim kurumuna hazırlamak,
- ❖ Öğrencilere algıladıkları çevreyi anlatabilme yetisi kazandırmak,
- ❖ Öğrencilerin devinimsel yetilerinin ve toplumsal davranışlarının geliştirilmesini sağlamak,
- ❖ Çocuğun kişisel özelliklerinin, ilgilerinin hayal güçlerinin geliştirilmesini sağlamak,
- ❖ Öğrencilerin toplum içinde toplumlaşmasını sağlamak

4.2.2. Ortaöğretim I. Kademenin Amacı

Öğrencilerin genel eğitimini gerçekleştirmek, bireysel gelişim özelliklerine ve yeteneklerine uygun desteklenmelerini sağlamaktır.

4.2.3. Temel Eğitim Okullarının (Hauptschule) Amacı

Öğrencilere genel kültür kazandırmak, onları başarı ve eğilimlerine uygun olarak ya bir mesleki eğitime ya da Ortaöğretim II. kademeye geçiş için hazırlamaktır.

4.2.4. Ortaokulların (Realschule) Amacı

Öğrencileri orta düzeyde iş yaşamına veya Ortaöğretim II. kademe okullarına geçiş için hazırlamaktır.

4.2.5. Liselerin (Gymnasium) Amacı

Öğrencilere kendi başlarına sorumluluk alabilecek ve topluma uyum sağlayabilecek derin bir genel kültür eğitimi sağlamaktır.

4.3. Yükseköğretimin Amacı

Üniversiteler ve eşdeğer yükseköğretim kurumları, yüksek nitelikli genç bilim insanları yetiştirmeyi amaçlar.

5. Almanya Eğitim Sisteminin Yapısı

Almanya'da okul sisteminin yapısı dört öğretim düzeyini kapsamaktadır. Bunlar okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim (I. ve II. kademe) ve yükseköğretimdir. Zorunlu eğitim kapsamındaki öğretim düzeyleri ise ilköğretim ve ortaöğretimdir.

5.1. Okulöncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, özel sektör ve kamu tarafından çocuklara bakım amacıyla oluşturulan onları üç yaşını tamamlamalarıyla kabul eden ve ilköğretime başlayıncaya kadar (6 yaş) olan süre içerisinde eğitim veren kuruluşları kapsamaktadır. Paralı ve parasız olanları vardır. Almanya'da okul öncesi eğitim veren kurumlara gitmek zorunlu değildir, isteğe bağlıdır.

Okul öncesi okullar, genellikle mahalli idareler ile vatandaşlar tarafından finanse edilmektedir. 1994 yılı verilerine göre eski eyaletlerde (Batı Almaya Eyaletleri) anaokullarının %64'ü serbest girişimciler (kiliseler, sosyal yardım kuruluşları, dernekler ve aile birlikleri) ve %36'sı kamu kuruluşlarınca (belediyeler, bölge ve şehir yönetimleri) işletilmiştir.

Bu okulların amacı; çocukların bedeni, zihni ve sosyal yeteneklerini bir bütün olarak geliştirmek, onları kişilik bütünlüğüne erdirmeye çalışmaktır. Okul öncesi eğitimin başlangıcı için belli bir yaş sınırlaması yoktur. Okul öncesi eğitim birkaç aylıktan altı yaşa kadar olan çocukları kapsar. Ayrıca Almanya'da okul çağına gelmiş, fakat okula başlamak için gerekli gelişimi gösterememiş çocuklar için özel eğitim veren Schulekindergärten ve Vorklassen okulları bulunmaktadır (Eurydice, 2010; Eurydice, 2011; akt. Sözen, Çabuk, 2013).

5.2. Zorunlu Genel Eğitim (İlköğretim ve Ortaöğretim I. Kademe)

Almanya'da zorunlu eğitim 4 yıl ilköğretim, 5 yıl ortaöğretim I. kademe ve 3 yıl ortaöğretim II. kademe olmak üzere 12 yıl sürer, 6-18 yaş dönemini kapsar. İlköğretim ve ortaöğretim I. kademe öğretim düzeyleri "zorunlu genel eğitim" olarak adlandırılmaktadır.

5.2.1. İlköğretim

İlköğretimin (Grundschule) birinci aşaması 4 yıldır. İlköğretime zorunlu eğitime dahil olan bütün çocukların gitmesi gerekmektedir. 6 yaşını doldurmuş çocuklar başlar. Bir öğretim yılı, eyaletler arası yapılan bir anlaşmayla 1 Ağustos'ta başlar ve bir sonraki yılın 31 Temmuz'unda sona erer. Öğretim yılında, 2. Dönem halinde ortalama 188 gün ders yapılır. Okul tatil günlerinin toplamı 75 gündür. Ancak bu sayıya 10 günde resmi ve dini tatil günleri eklenmektedir. İlköğretimde dersler genellikle Pazartesi - Cuma günleri arasında verilmektedir. Bazı eyaletlerde ayın ikinci ve üçüncü Cumartesi günü de ders yapılmaktadır. Türkiye'deki eğitimin aksine dersler sabahleyin erken başlar. Birinci ders en geç saat 08.00'da başlar. Okulların büyük çoğunluğunda dersler en geç saat 13.00'da biter. İlkokulun birinci sınıfında ve bazı eyaletlerde ikinci sınıfta karne verilmez; "Öğrenme Gelişim Raporu" yazılır ve öğrenciler sadece karne alırlar. Öğrenciler 4 yıl boyunca aynı öğretmen tarafından okutulurlar, kabiliyetleri doğrultusunda ortaokula yönlendirilirler. İlköğretimin ilk iki yılında tüm dersler sınıf öğretmeni tarafından öğretilir, üçüncü sınıftan itibaren branş öğretmenleri dersleri vermeye başlamaktadır. 4. Sınıftan sonra ortaöğretim okul türlerinden birisini seçme aşamasına geçilir. Öğrencilerin hangi tür okula devam edeceklerine Matematik, Almanca ve Hayat Bilgisi derslerindeki başarılar belirleyici olmaktadır. Öğrencinin hangi okula gideceği konusunda genellikle ilkokulun verdiği tavsiye kararı etkili olur. İlkokuldan sonra ortaöğretime geçiş hemen sağlanmaz. Ortaöğretim kapsamında olan 5. ve 6. sınıf, yönlendirme dönemi olarak düzenlenir (Schmidt, Blömeke ve Tatto, 2011; akt. Sözen ve Çabuk, 2013). Bu dönem, öğrencilerin ortaöğrenimlerine devam edeceği okul türünün belirlenmesi dönemidir. Okul seçiminde aile önemli rol oynar. Bu dönemde aile, öğrenci ve okul, işbirliği içindedir. Bir sonraki kademe için öğrenciler yeteneklerine, akademik başarılarına ve göstermiş oldukları gelişime göre ortaöğretimin ikinci bölümüne geçerler (Sözen ve Çabuk, 2013). Öğrenciler notlarına göre; Gymnasium, Realschule veya Hauptschule'ye gönderilir.

Üstün başarılı öğrenciler, akademik öğrenime hazırlanan liseye yani Gymnasium'a devam eder. Orta düzeyde başarılı öğrenciler nitelikli bir meslek eğitime hazırlayan ortaokula yani Realschule'ye yönlendirilir. Başarı düzeyleri düşük öğrencilerde alt düzeydeki meslek okuluna hazırlayan Hauptschule'ye gider. Bu okullar arasında dinamik bir süreç vardır. Üst düzey bir okulda öğrenim gören öğrenci başarısız olursa yıl kaybı olmadan bir alt okulda öğrenim görmeye devam eder. Aynı süreç alt eğitim kurumundaki üst bir eğitim kurumuna geçerken de uygulanmaktadır.

5.2.2. Ortaöğretim I. Kademe (Ortaokul)

İlköğretimin devamı niteliğindeki genel eğitim (temel eğitim) veren okullar ortaöğretim I. kademe kurumlarıdır. Eyaletlerin birçoğunda ortaöğretim kurumu olarak “Hauptschule”, “Realschule”, “Gymnasium” şeklinde bir ayırım söz konusudur.

5.2.2.1. Hauptschule (Temel Eğitim Okulu)

Genel olarak nitelikli işçi yetiştiren, Gymnasium veya Realschule’ye gidemeyecek derecede başarı durumları kötü olan öğrencilerin devam ettiği okuldur. Meslek okuluna öğrenci yetiştirir. Hauptschule’ye giden öğrencilere temel eğitim verilmektedir. Normal olarak 5. ve 9. sınıfları kapsamaktadır. Bu okulu bitirenler meslek eğitimine başlayabilir ve meslek okullarına gidebilirler (Sözen ve Çabuk, 2013).

5.2.2.2. Realschule (Ortaokul)

Yabancı dilin ve fen derslerinin temel eğitim okullarına göre daha önemli olduğu okullardır. Ortaokullar genellikle ara insan gücü yetiştiren meslek okullarına öğrenci hazırlayan okul türüdür. Realschule’de okuyan öğrenciler daha geliştirilmiş bir eğitim alırlar. Normal olarak 5. sınıftan 10. sınıfa kadar olan 6 yıllık süreyi kapsar. Başarılı öğrencilerin Gymnasium’a geçiş yapması mümkündür.

5.2.2.3. Gymnasium (Lise)

Normal olarak lise eğitimi, 5. sınıftan 13. sınıfa kadar sınıfları kapsamaktadır. 5. sınıf ve 10. sınıflar arası, ortaöğretimin birinci bölümünü; 11. ve 13. sınıflar arası ise ikinci bölümünü oluşturur. Bu okulları bitiren öğrenciler genellikle üniversite eğitimine devam eder (Sözen ve Çabuk, 2013).

5.2.2.4. Gesamtschule (Çok Amaçlı Okul)

Bir eyalet dışında tüm eyaletlerde Gesamtschule bulunur. Hauptschule, Realschule ve Gymnasium bağımsız birer okul dalları olarak bir merkez okulda, bir çatı altında toplayan okullardır. Okul türlerinin hepsi aynı binada bulunur, farklı sınıflarda dersler yapılır. Sınıflar mezuniyete göre düzenlenmiştir. Erken yönlendirmenin sakıncalarını telafi etmeye yönelik bir modeldir (Erman & Boobekova, 2016). Almanya’da ortaöğretimin ikinci basamağı zorunlu değildir. Öğrenciler bu kademedeki yeterlilik ve akademik başarılarına göre çeşitli okullar arasından seçim yapabilmektedirler. Bu kademe, mesleki eğitim veren okulları, genel eğitim veren okulları, yükseköğrenime öğrenci hazırlayan kurumları ve yükseköğretim kurumlarını kapsar (Eurycide, 2010; akt. Sözen ve Çabuk, 2013).

5.2.2.5. Sonderschule (Özel Eğitim)

İlk ve orta dereceli okulların, normal eğitim kurumlarında derslere katılmayacak öğrenim zorluğu çeken öğrenciler ile görme, işitme vb. engeller dışındaki zihinsel engelliler bu okullarda eğitilerek yaşama hazırlanır, bilgi ve beceriler kazandırılarak bir iş ve meslek sahibi olmaları sağlanır. 15 yaşına kadar eğitime devam edilir. Yaklaşık 200 yıllık bir geçmişe sahip olan engelliler eğitimi için 10 farklı okul bulunmaktadır. Öğrencilerin bir kısmı diğer eğitim kurumlarındaki öğrencilerle beraber eğitim alır. Zihinsel engeli toplu olarak eğitim almalarına engel olan öğrenciler için bire bir eğitim programı uygulanır. Öğrencilerin okul hayatından iş hayatına geçişte zorluk yaşamamaları için iş bulma kurumuna bağlı kariyer rehberlik merkezleriyle öğretmenler öğrencilere rehberlik hizmeti vermektedir. Kiliseler ve sivil toplu

örgütlerine bağlı engelliler eğitim okulları da devlet kontrolünde faaliyetlerini sürdürmektedir (İkizer, 2004).

5.2.2.6. Diğer Ortaöğretim Okulları

Son yıllarda bazı eyaletlerde yeni okul türleri oluşmuştur. Her eyalette farklı tanımlanan bu okullarda verilen eğitim ve okulun yapısı hauptschule ve realschule okullarının bir araya getirilmesi şeklindedir. Bu okullar:

Mittelschule: 1991 - 1992 öğretim yılından itibaren Saksen Eyaletinde, Gymnasium'ların yanında, Hauptschule ve Realschule'yi birleştiren yeni bir okul türüdür. Bu okul beşinci ve onuncu sınıflarda farklılaşmış bir yapıya sahip olup genel ve mesleki bir eğitim sağlar (Aytaç, 1999: 65-66).

Regelschule: Thüringen'deki yeni bir ortaöğretim türü olup Grundschule üzerine dayanır. Beşinci ve dokuzuncu-onuncu sınıfları kapsar. Bu okul kendi içerisinde çok çeşitli programlar uygular. Genel eğitim ile mesleğe hazırlık eğitimi verir.

5.2.3. Ortaöğretim II. Devre (Lise)

Bu devre okulları 16 - 19 yaşları kapsayan öğrenciler içindir. 11. ve 13. sınıfları kapsar. Bu okullarda genel eğitim, mesleki eğitim ve yetiştirme genel ve mesleki eğitimin her ikisinin de verildiği okullar olarak gruplara ayrılmıştır.

5.2.3.1. Genel Eğitim Okulları (Lise Üst Devre - Gymnasiale Oberstufe)

Lise üst devre okulları 11 ve 13. Sınıfları kapsar. Bu okullara lise alt devre ve çok amaçlı okulların (gesamtschule) 10. Sınıfını başarıyla tamamlayan öğrencilerden başka temel eğitim okulları (hauptschule) ve ortaokulların (realschule) 10. Sınıfı sonunda belli bir başarı elde etmiş öğrencilerde devam edebilir. Öğrenciler lise bitirme sınavından sonra (13.sınıfa müteakip) yükseköğretime başlamak için gerekli olan lise diplomasını alırlar. 11. Ve 13. Sınıflarda, Abitur (yükseköğrenim) denilen sınavları geçenler “Genel yükseköğretim olgunluk derecesi” alırlar. Bu derece tüm üniversite ve yüksekokullarda öğrenim görme hakkı sağlar. Olgunluk sınavını veremeyenler ise bir çıraklık eğitimi veya pratik çalışma yapması halinde “meslek yüksekokulu olgunluk derecesi” alır (Erginer, 2012).

5.2.4. Mesleki Eğitim

5.2.4.1. Mesleki Eğitim Okulları

Federal Almanya Cumhuriyetinde zorunlu eğitim, 18 yaşın tamamlanmasıyla sona erer. Ortaöğretim I. devredeki bir okulu tamamlayan ve lise üst devreye devam etmeyen öğrenciler, zorunlu eğitimlerinin kalan kısmını ortaöğretim II. devrede yer alan mesleki eğitim okullarından birinde tamamlamak zorundadır. Mesleki eğitim okulları, mesleklere yönelik bir eğitim verir. Bu okullardaki eğitim, işletmelerde uygulamalı eğitimde dâhil olmak üzere ikili sistem içinde yapılır. İşletmelerdeki uygulamalı eğitim yetkisi Federal hükümete aittir ve bunun esasları, Mesleki Eğitim Yasası ile belirlenmiştir. Uygulamalardan ise eyaletler sorumludur. Mesleki eğitim okulları eyaletler arasında da eğitim amaçları, kuruluş sistemleri, kayıt ve kabul koşulları, diplomalar yönünden farklılıklar gösterirler.

5.2.4.1.1. Berufsschule (Yarı Zamanlı Meslek Okulu)

Berufsschule’de öğrenciler “iki sistemde” yani işletmelerdeki uygulamalı eğitim ve Berufsschule’lerdeki kuramsal eğitimle yetiştirilirler. Eğitim ortalama üç yıl sürer. Çoğunlukla yarı zamanlı eğitim veren meslek okullarıdır.

5.2.4.1.2. Berufsgrundbildungsjahr (Bir yıllık Mesleki Eğitim)

Bu eğitim bir yıl sürer. Daha sonra devam edebilecek olan mesleki eğitimin ilk devresi olarak kabul edilir. Öğrenciler bu mesleki eğitim okullarında, belirli meslek alanlarında, uygulamalı ve kuramsal bir eğitim alırlar.

5.2.4.1.3. Berufsfachschule (Tam Zamanlı Meslek Okulu)

Tam zamanlı mesleki eğitim okullarıdır. Bir, iki veya üç yıl süreli olanları vardır. Bu okullara giriş koşulu, temel eğitim okulu (Hauptschule) mezunu olmaktır. Bazılarında ise, ortaöğretim I. devre okullarının onuncu sınıfından mezun olmak istenmektedir. İki yıllık bir Berufsfachschule’den başarı ile mezun olanlar, Fachoberschule’ye (Teknik Lise) devam etme ve buradan meslek yüksekokuluna geçme olanağı elde ederler.

5.2.4.1.4. Fachoberschule (Teknik Lise)

Bir mesleki branşta öğrencileri daha üst düzeyde kuramsal ve uygulamalı bilgiler, beceriler kazandırmakla görevli okullardır. Bu okullar başarılı olarak bitirildiğinde, meslek yüksekokullarına devam etme hakkı kazanılır. Eğitim tam zamanlı ve yarı zamanlı olabilir, iki yıl sürer. 11. ve 12. sınıfları kapsamaktadır.

5.2.4.1.5. Fachschule (Üst düzey Mesleki Eğitim Sağlayan Teknik Okul)

Mesleki deneyimleri olan kişilere bir meslek dalında derinlemesine bir mesleki eğitim vermeye çalışır. Mesleki eğitimin devamı niteliği taşırlar; tam zamanlı eğitim verenler en az bir yıl sürer, yarı zamanlı biçimleri ise en az iki-üç yıl sürelidir.

5.2.4.1.6. Berufliches Gymnasium/Fachgymnasium (Üst Düzey Mesleki Lise)

Ortaöğretim II. devre mesleki eğitimde, en üste Fachgymnasium’lar yer alır. Bu okullar 11. ve 13. sınıfları kapsarlar. Genel veya branşa bağlı yükseköğretim olgunluğu sağlarlar ve bir üniversitede öğrenim görme yolunu açarlar. Fachgymnasium’ların lise üst devreden farkı, genel dersler yanında ağırlıklı olarak mesleki derslere de yer vermesidir (Enginer, 2012).

5.2.4.2. Alman Mesleki Eğitim Sisteminde Odalar ve Firmalar

Alman mesleki eğitim sistemi, büyük ölçüde eğitim ve iş dünyası işbirliğine dayanmaktadır. Bu nedenle genellikle “Dual Sistem” olarak anılmaktadır. Sistemin temelleri esasen Ortaçağ’daki lonca sistemine dayanmaktadır. Dual sistem (ikili) ortaöğretim mezunlarına yöneliktir ve meslek okullarında (Berufsschule) sürdürülmektedir. Sistemde, eğitimin pratik ayağı (3-4 gün) firmalarda, teorik ayağı ise (1-2 gün) meslek okullarında sürdürülmektedir. Dual eğitimin süresi 2 - 3,5 yıl arasında değişmektedir. Öğrenciler bu sisteme genel olarak 15 yaşında dâhil olup 18 yaşında mezun olmaktadır. Bu yaş grubundaki tüm öğrencilerin yarısından fazlası dual (ikili) sistemde eğitim görmektedir. Dual sistemin, genç işsizliğin azaltılmasında da önemli payı olduğu bilinmektedir. Almanya’da genç işsizliği 2009 yılında %11’ken, bu oran AB ortalamasında %22’lere varmaktadır. Yine benzer dual sistemin uygulandığı Avusturya’da genç işsizliği %10 ‘dur (Özdemir, 2015: 4).

6. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Almanya ve Türkiye'nin eğitim sistemlerini karşılaştırmaktır. Bu karşılaştırma, Almanya ve Türkiye'nin eğitim sistemlerinde yaşanan bazı sorunların anlaşılmasını ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesini sağlayabilir. Avrupa Birliği üyesi, gelişmiş bir ülke olan Almanya'nın eğitim sisteminin incelenmesi, NATO üyesi Türkiye'nin özellikle mesleki eğitim alanının geliştirilmesi ve dönüştürülmesi açısından eğitim politikacılarına ve bu alandaki araştırmacılara faydalı olabilir.

Özellikle şuna vurgu yapılmalıdır ki bu araştırma kesinlikle bir ülkenin eğitim anlayışının başka bir ülkeye örnek gösterilmesi veya bir ülkenin eğitim sistemindeki bütün uygulamaların diğer ülke tarafından model alınması değildir. Küreselleşme kapsamında her eğitim sisteminde hatalar eksiklikler olabilir ve bu eksiklikler başka ülkelerin farklı uygulamalarıyla çözülebilir.

7. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, Almanya ve Türkiye'nin eğitim sistemini karşılaştırmak amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2009). Tarama modelini seçmiş bir araştırmacı, araştırdığı konuyla ilgili daha önce tutulmuş kayıtları ve verileri ele alıp, kendi gözlemleriyle bütünleştirir. Tarama modeli, araştırma yapılan konuyla ilgili literatür taraması yapılmasına ihtiyaç duyar. Bunlar; tez, makale, kitap, dergi ve ulusal düzeydeki resmi kaynakların istatistikî bilgilerinden oluşur. Bu çalışmada, bu kaynaklar incelenmiş elde edilen bilgiler organize edilip, analiz edilmiştir.

Karşılaştırmalı eğitim, çeşitli toplumlarda, ülkelerde, bölgelerde ve tarihi dönemlerde uygulanan, eğitim sistemlerini bazen bütün olarak bazen de birkaç yönden karşılaştırarak ortak ve farklı yönleri tespit edip bundan eğitim teorisi ve pratiğinde, eğitim politikasında, eğitim planlamasında ve reformlarında, uluslararası ilişkilerin yumuşatılmasında ve bir barış ortamı sağlanmasında yararlanılmaya çalışılan bir bilimdir (Ergün, 1985; akt. Altıntaş ve Görgeç, 2014). Bu çalışmada, Almanya Federal Cumhuriyeti ve Türk Eğitim sisteminin benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymak için bu ülkelerin eğitim sistemleri çeşitli faktörler açısından karşılaştırılmıştır.

8. Bulgular ve Yorum

Almanya ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Almanya, eğitim sisteminde yönlendirmenin zorunlu süreç içerisinde yer alması, Almanya eğitim sistemini olumlu etkilemesine rağmen, erken yaşlarda olması, çocukların gelecekleri hakkında önemli karar verebilmelerini güçleştirdiği için, Alman eğitim sistemini olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

Türkiye, eğitim sisteminde ilköğretim 1. kademedeki çocukların mesleki eğitime başlamasının pedagoji bilimi ve Milli Eğitim Bakanlığının amaçlarıyla ve dünyadaki gelişmelerle bağdaşmadığını, ayrıca dünyada mesleki eğitim gittikçe yükseköğretim düzeyine çekildiğini ifade etmektedir.

Demirel (1994)'e göre eğitime etki eden pek çok faktör vardır. Bunlardan bazıları doğal ve sosyal faktörler, dil faktörü, demografik faktörler, ekonomik durum ve din faktörüdür. Bu bağlamda, ülkelerin eğitim sistemlerini karşılaştırmak için mutlaka bu özelliklerine bakmak gerekir. Bu çalışmada Almanya eğitim sistemi, çeşitli açılardan ele alınmış, eğitim sistemini etkileyen faktörler incelenmiştir. Almanya, eğitim sistemi hakkında elde edilen bilgiler Türkiye'deki mevcut durumla karşılaştırılarak, elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Almanya ve Türkiye'nin Demografik Yapısı ve Genel Özelliklerinin Karşılaştırılması

ÜLKELER	Nüfus (2020)	Resmi Dil	Okuma-Yazma Oranı	Kişi başına düşen yıllık gelir (2019)	Öğrenci başına harcanan miktar (2015)
ALMANYA	83 694 929	Almanca	% 99	44 327 Dolar	17 036 Dolar
TÜRKİYE	83 154 997	Türkçe	% 96,74	10 153 Dolar	8 901 Dolar

Ülkelerin eğitim sistemlerini etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesi de nüfustur. Almanya ve Türkiye'nin nüfusu karşılaştırıldığında iki ülkenin nüfuslarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde Almanya'da 65 ve üzeri nüfusun genel nüfusa oranı %21 olduğu görülmektedir. 0 - 14 yaş nüfus ise %12.82 iken 15-24 yaş nüfusun % 11'ini oluşturuyor. Türkiye'de ise 65 ve üzeri nüfusun genel nüfusa oranı %9 iken 0-14 yaş %23,1, 15-24 yaş %15,6'sını oluşturmaktadır. Bu oranlar açısından iki ülke karşılaştırıldığında Türkiye'nin genç nüfusunun yoğunlukta olduğu ve her sene yüz binlerce çocuğun kaliteli eğitim ortamında yetişmesi için yeni okul binaları inşa etmek; malzeme, donanım ve araç-gereç temin etmek, öğretmen istihdam etmek, hizmetiçi eğitimler düzenlemek o ülkenin daha fazla mali kaynağa ihtiyacı olduğunu göstermektedir (Korkmaz, 1999, s.63-66). Bir ülkenin refah düzeyi, eğitimde sunulabilen imkânları etkilediğinden, eğitimi de doğrudan etkilemektedir. Gelişen teknolojiyi takip edebilen derslikler ve okullar elbette ki başarıyı da artırır. Bir ülkede, eğitimde sunulabilen imkânlar ise doğrudan kişi başına düşen yıllık gelir ile bağlantılıdır (Erman & Boobekova, 2016: 10). Bu açıdan bakıldığında, kişi başına düşen yıllık gelirden Almanya ile Türkiye arasında büyük bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın doğurduğu ekonomik zorluklar Türkiye'nin eğitimini olumsuz etkilemektedir.

Ekonomik gelişmelerin tetiklediği istihdam talebi ve nitelikli işgücü ihtiyacı gibi nedenlerin mesleki eğitime olan ilgiyi artırması beklenirken, Türkiye'de tam tersi bir durum yaşanmaktadır. Ülkemizde ilköğretimin ikinci devresinden sonra mesleki yönlendirme yapıldığından bahsedilse de uygulamada yetersiz kalmaktadır. Mesleki yönlendirmede bireyin yeteneklerinden ziyade ailenin talepleri ve çevresel faktörler belirleyici olmaktadır. "Çocuğum Üniversite okusun!" düşüncesi ile öğrencilerin enerjisi yıllarca dersane yollarında tüketilmektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin kendi alanlarındaki mühendislik fakültelerine girişte dahi büyük dezavantajlara sahip olması meslek liselerini krize sokmuştur. Mesleki eğitim programı açısından bakıldığında ise, bu programlarla yetiştirilen becerili ve teknik işgücü ile işgücü piyasasının ihtiyaçları arasında nitelik ve nicelik yönünden bir uyum göstermediği ve programların geleneksel mesleklere dönük ve güncelliğini yitirmiş durumda olduğu görülmektedir. İş gücü piyasası ve eğitim kurumu arasındaki uyumsuzlukta mesleki ve teknik eğitime gerek ortaöğretim ve gerekse de yükseköğretim düzeyindeki ilgisizliğin bir başka nedenidir.

Tablo 2. Almanya ve Türkiye’de Zorunlu Eğitime Başlama Yaşı

ÜLKELER	YAŞ
Almanya	6
Türkiye	5,5 - 6

Okul öncesi eğitim, eğitim kademeleri dikkate alındığında, en alt kademe gibi görünse de önemi ve katkısı dikkate alındığında birinci derecede öneme sahip bir eğitim kademesidir. İnsan yaşamının en değerli ve kritik yılları okul öncesi döneme rastlamaktadır (Dalbudak, 2006; akt. Yapıcı ve Ulu, 2010). Almanya ve Türkiye’de okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı görülmektedir. Zorunlu eğitime başlama yaşı olarak Türkiye’de daha erken olduğu söylenebilir. Çocuklarını zorunlu eğitime erken başlatmak isteyen aileler, bir dilekçe ile okula gönderebilmektedir. Hem Almanya hem de Türkiye’de ilkokulun 4 yıl olması iki ülkenin ortak noktalarından birisidir.

Tablo 3. Almanya ve Türkiye’de Zorunlu Eğitim Süresi

ÜLKELER	SÜRE
Almanya	9-10 yıl
Türkiye	12 yıl (4+4+4)

Ülkelerin zorunlu eğitim süreleri karşılaştırıldığında Türkiye’nin, Almanya’ya göre daha uzun bir zorunlu eğitim süreci bulunuyor. Ancak bu zorunlu eğitim işleyiş açısından farklılaşıyor. Almanya’da mesleki eğitim odaklı bir sistem olduğu için bütün eğitim aşamalarında yönlendirme ve müfredat açısından farklılaşan çok sayıda okul bulunmaktadır. Öğrencinin yeteneğine odaklı bir sistem geliştirilmiştir. Türkiye’de ise, öğrenciler 4 yıl İlkokul, 4 yıl Ortaokul, 4 yıl Lise olmak üzere 12 yıl zorunlu eğitime tabi tutulur. Herhangi bir yönlendirme olmadan her kademe sonunda merkezi bir sınav yapılarak okullara yerleşirler. Bu sınavlarda yüksek puan alanlar nitelikli eğitim veren okullara yerleşirken, sınavda başarı gösteremeyen öğrenciler mesleki eğitimin verildiği okullara yerleşmektedir.

Tablo 4. Almanya ve Türkiye’de Yüksek Öğretime Girerken Uygulanan Sınavlar

ÜLKELER	SINAV
Almanya	ABİTUR (Yüksek Öğretim Olgunluk Sınavı)
Türkiye	İki aşamalı merkezi sınav (TYT - Temel Yeterlilik Testi ve AYT - Alan Yeterlilik Testi)

Almanya ve Türkiye’de yükseköğretime girişte nasıl bir yöntem izlendiğine baktığımızda iki ülkenin ortak noktası merkezi bir sınavın yapılıyor olması. Almanya’da “Abitur” sınavı yapılmaktadır. Türkiye’de ise iki aşamalı bir sistem benimsendiği görülmektedir. Bu sistem TYT (Temel Yeterlilik Testi) ve AYT (Alan Yeterlilik Testi) olarak isimlendirilmiştir. TYT kısmı daha çok her öğrencinin bilmesi gereken temel konu sorularından oluşmaktadır. AYT kısmı ise daha konuların detayının yoklandığı sorulardan oluşmaktadır.

Tablo 5. Eğitim Planlaması Karşılaştırılması

	ALMANYA	TÜRKİYE
Eğitim Planlaması	Öğretim araç ve gereçleri ya parasız ya da ödünç olarak verilmektedir. 2018- 2019 Eğitim-Öğretim yılında üniversiteye kayıtlı öğrenci sayısı 2.867.000 dir.	İlköğretim ve Lise ders kitapları ücretsiz olarak verilmektedir. 2018- 2019 Eğitim-Öğretim yılında üniversiteye kayıtlı öğrenci sayısı 7.740.000 dir.
Ders Saatleri, Sınav, Değerlendirme	Haftalık 20-30 ders saati, Bir ders 45 dakika, Yazılı ve sözlü sınavlar, İlkokulu bitirme sınavı yoktur, Ortaokul ve Lise bitirme sınavları vardır.	Haftalık 25-35 ders saati, Bir ders 40 dakika, Yazılı ve sözlü sınavların sonuçları işlenerek karnelere yansıtılır, Ortaokul ve Lise sonrası üst seviyeye geçiş sınavları vardır.
Öğretim Yılı ve Tatiller	Ortalama öğretim yılı 188 iş günüdür, Şubat ayında sömestr tatili, Noel tatili, Paskalya tatili gibi dini bayram tatilleri	Ortalama öğretim yılı 180 iş günüdür. Ocak - Şubat arası sömestr tatili, Ramazan ve Kurban Bayramları ve milli bayram tatilleri
Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	2017-2018 döneminde Ortaöğretimde 24 öğrenci	2017-2018 döneminde Ortaöğretimde 29 öğrenci

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Almanya ve Türkiye'nin üniversitede öğrenim gören öğrenci sayısında çok fazla fark olduğu görülmektedir. Bu fark iş gücüne katılım sağlayacak insan gücü açısından olumlu gözükse de ülkede iş bulma olanakları yeterli derecede gelişmezse büyük bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle planlamanın ülkenin olanakları ve iş kolu çeşitliliği açısından önemli olduğu söylenebilir. Ders saatleri ve sınavlar açısından iki ülkede benzer uygulamalar kullandığı söylenebilir. Bir yıl içerisinde planlanan öğretim gün sayısı birbirine yakındır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı açısından ortaöğretime değerlendirdiğimizde Almanya'da daha düşük öğrenci sayısı olduğu görülmektedir.

9. Sonuç

Bu araştırma, karşılaştırmalı eğitim kapsamında Almanya ve Türkiye'nin eğitim sistemlerini ele almaktadır. Almanya'nın eğitim sisteminde yer alan birçok unsur incelenmiş ve literatür taraması yoluyla elde edilen veriler ortaya konulmuştur. Almanya'nın mevcut durumu Türkiye'nin durumu ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda şu benzerlikler ortaya çıkmıştır:

Almanya ve Türkiye'de yaşayan vatandaşların okuma-yazma oranlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Almanya'da %99, Türkiye'de %96,74 olarak tespit edilmiştir. Bir ülkenin en önemli amaçlarından bir tanesi vatandaşlarının anadil ile yazılan metinleri okuyabilmesi ve yazabilmesidir. Bu amaç birçok farklı amacın gerçekleşmesine basamak oluşturmaktadır. İki ülkenin de nüfus miktarı birbirine çok yakındır.

Almanya ve Türkiye'nin bir başka benzerlik gösterdiği konu iki ülkede de okul öncesi eğitiminin zorunlu olmamasıdır. Yani isteyen aileler bu kurumlara göndermektedir. Zorunlu eğitime başlamadan bu okullara gönderilen öğrenciler, öğrenime daha hazır hale geldikleri fark edilmektedir. Bir başka benzerlik Almanya ve Türkiye'de ilköğretim süresinin 4 yıl olmasıdır. Her iki ülkede de Yükseköğretime geçişte merkezi bir sınav uygulanmaktadır.

Almanya ve Türkiye Eğitim sisteminde bazı farklılıklar tespit edilmiştir:

İki ülkenin nüfus miktarları benzer olsa da nüfus yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır. Özellikle Türkiye'de 0-15 ve 15-24 yaş gruplarının sayısı fazlayken, Almanya'da 45-64 ve 65+

nüfus daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye'nin genç nüfusunun fazla olması eğitim planlamasını güçleştirmektedir. Aynı zamanda genç nüfus potansiyeli üretim alanına kaydırılabilirse büyük bir avantaj haline dönüşebilir. Almanya'nın genç nüfusunun az olması eğitim planlamasını kolaylaştırırsa da üretim kollarında çalışacak genç nüfusun az olması ülkeyi zor duruma sokabilir.

Ekonomik veriler açısından iki ülke arasında ciddi bir fark olduğu gözlenmektedir. Almanya'da kişi başına düşen yıllık gelir 44 327 dolar iken Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir 10 153 dolar düşmektedir.

İki ülke arasındaki bir diğer farklılık ise Almanya'da öğrenci başına harcanan miktar 17 036 dolar iken Türkiye'de ise öğrenci başına harcanan miktar 8 901 dolardır. Türkiye'de düşük olmasının nedenlerinden bir tanesi öğrenci miktarının Almanya'ya göre çok fazla olmasıdır.

Türkiye'de eğitimi koordine görevi merkezi bir sistem olan Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmakta iken Almanya'da ise eyaletlerde bulunan 16 ayrı bakanlık tarafından yönetilmektedir.

10. Öneriler

Her ülkede toplumda meydana gelen gelişme ve değişimlere uygun olarak eğitimde sürekli bir yenilik arayışı olmalıdır. Yenilik arayışları araştırmalarla desteklenmeli ve uygulanmalıdır. Yapılacak olan eğitim reformlarının toplumsal gereksinimlerle uyum içinde olmasına dikkat edilmelidir.

Türkiye'de okullardaki öğrenci etkinlikleri okul dışı öğrenci etkinlikleriyle daha iyi eş güdümlenebilir. Her deneme aşamasında Almanya'da olduğu gibi uygulama sırasında bu etkinlikler için okul dışı kurumlarla daha fazla işbirliği yapılabilir. Almanya eğitim sisteminde bulunan ortaöğretime tabii tutulmaları hususu Türkiye'de de bu seviyeye çıkarılmalıdır. Böyle olunca öğrenciler daha bilinçli bir şekilde meslek seçimi yapabilirler.

Almanya'nın reform stratejisi, yapısal bir reformu, çalışmalarını yenileneceği yeni bir okulu, okulları paralel olarak çalıştığı eski duruma göre daha rahat çalışacak sistemi öngörülmiştir. Aynı yapısal reform ve okulların öğretim etkinliklerindeki yenileşme Türkiye'de de denenebilir. Pedagojik, ilerencilik, sosyo-politik ilerencilikle daha fazla eşgüdümlemesi gerekmektedir. Başlangıçta ele alınan denemeler, etkinlikler, pedagojik ve sosyal yönlerden daha etkin kriterlerle yönlendirilmelidir.

Almanya'da küçük yaştan itibaren öğrencilerin yönlendirilmesi konusunda çaba harcandığı, eğitim basamaklarının ve okul türlerinin buna göre ayarlandığı görülmektedir. Öğrencilere doğru zamanda doğru şekilde rehberlik edilmesi onların geleceğine yön vermek ve onların doğru tercihleri yapabilmeleri açısından önemlidir. Türkiye'de de bu şekilde rehberliğin ve yönlendirmelerin yapılması son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

ALTINTAŞ, S. & GÖRGEN, İ. (2014). *Türkiye ile Güney Kore'nin Matematik Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. NWSA-Education Sciences.

AYTAÇ, K. (1985). *Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması* Ankara: Ankara Üniversitesi.

DALBUDAK, Z. (2006). *Anaokulu öğretmenlerinin drama etkinliklerini kullanmaları üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara

DEMİREL, Ö. (1994). *Karşılaştırmalı eğitim*. Ankara: USEM.

ERGİNER, A. (2012). *Avrupa Birliği Sistemleri*. Ankara: Pegem Akademi

ERGÜN, M. (1985). *Karşılaştırmalı Eğitim*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

ERMAN, Y. & BOOBKOVA, K. (2016). *Almanya, Kırgızistan ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması*. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. C.2 S.2

ERTÜRK, Selahattin (1985) *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Yelkenetepe

EURYDICE (2010). *Organisation of the education system: Germany, 2009/10 edition*.

EURYDICE (2011). *National system overview on education systems in Europe and ongoing reforms. Germany, 2009/10*

İKİZER, İ. (2004). *Almanya, Fransa ve Polonya'nın Eğitim Sistemlerine Genel Bir Bakış Bilim*. *Eğitim ve Düşünce Dergisi*. C.4 S.3.

KARASAR, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

KING, E. (1979) *Other Schools and Ours Comparative Studies For Today*. London: Holt.

KORKMAZ, M. (1999). *Türkiye'de nüfus artışı ve genç nüfusun eğitim sürecindeki görünümü*. Ankara: MEB.

ÖZDEMİR, E. (2015). *Alman Mesleki Eğitim Sisteminde Özel Sektörün Rolü ve Ülkemiz Mesleki Eğitim ve Oda Sistemi için Çıkarımlar*. TOBB AB Daire Başkanlığı.

SCHMIDT, W. H., BLÖMEKE, S. & TATTOO, M. T. (2011). *Teacher education matters. A study of the mathematics teacher preparation from six countries*. New York: Teacher College Press.

SÖZEN, S. & ÇABUK, A. (2013). *Türkiye, Avusturya ve Almanya öğretmen yetiştirme sistemlerinin incelenmesi*. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı*.

TÜRKOĞLU, A. (1985). *Fransa, İsveç ve Romanya Eğitim Sistemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.

YAPICI, M., ULU, B. (2010). *İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden beklentileri*. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3 (1), 43-55